

Sosiologia hakee itseään?

Onko sosiologialla on paha itsetunto-ongelma? "Meillä Suomessa sosiologeilla on ollut usein tapana pohtia tieteenalansa yhteiskunnallista merkitystä. Todennäköisesti tätä tehdään sosiologiassa paljon enemmän kuin monella muulla tieteenalalla", kirjoittaa tuoreen *Sociologian* (1/2005) pääkirjoituksessa lehden uusi päätoimittaja **Kimmo Jokinen**.

Havainto on ilmeisen oikea. Viimeisten Sosiologia-päivienkin teemat ovat keskittyneet paljolti itsetutkiskeluun: vuonna 2003 pohdittiin "kuka tarvitsee sosiologista tietoa ja minkälaista sosiologian valta on", vuonna 2004 miehitettiin, "miten sosiologia voisi täyttää kriittisen tehtävänsä" ja nyt huhtikuun alussa järjestettyjen vuoden 2005 päivien teeman oli "Sosiologian kutsumus ja kurjuus".

Joku paremman luokan itsetunto-ongelma? Kadotetun suurvalta-aseman haikailua? Ote huhtikuun alun Sosiologipäivien tiedotteesta:

"Sociologian asema ja arvostus sekä sen tehtävä yhteiskunnan analysoinnissa ja ymmärtämisessä ovat aina herättäneet keskustelua, jopa kiistelyä. Näin on tapahtunut erityisesti viime vuosina, jolloin tieteenalan kenttä on pirstaloitunut. ... Väittelyiden kohteena ovat olleet sosiologian uskottavuus, arvostus ja erityisesti kahtaalle kohdistuva kurjuus. Huolen aiheena on ollut ensin näkin sociologian teoreettinen uskottavuus ja sen metodologisten ratkaisujen heikkous. Toiseksi huolta on herättänyt taloudellisten resurssien riittämättömyys ja tieteenalan joltinakin riippuvuus valtion instituutioiden tuesta."

Ei tämä itseruoskinta ilmeisesti ole kuitenkaan saanut aikaiseksi paljonkaan: pääkirjoituksessaan Jokinen toteaa, että kaikesta tästä puheesta huolimatta "Liikahdusta ei juuri ole tapahtunut, suuntaan tai toiseen."

Tuore *Sociologi*-lehti antaa kyllä mainiot aiheet sivullisenkin palautella mieliin sociologian erilaisia paradigmoja, niiden nousuja ja laskuja. Professori **Vesa Puurosen** kirjoitus "Suomalaisen sociologian paradigmoja 1960-luvulta nykypäivään" on mainio katsaus suomalaisen sociologian koulukuntien kehityksestä ja voimaintunnoista alennustiloihin. "Hallitsevat paradigmat ovat vaihtuneet suomalaisessa sociologiassa noin kymmenen vuoden välein",

tulkitsee Puuronen.

Puurosen analyysi vahvistaa nykyisen itseruoskinnan taustoja: takana suuri menneisyys? "Sociologian intellektuaalinen vetovoima, yhteiskunnallinen vaikutusvalta ja poliittinen merkitys olivat suurimmillaan 1960-luvulla", kirjoittaa Puuronen. Sociologia oli tuolloin tiede, joka tarjosi tuolloisille poliittisille johtajille Kekkonen etunenässä välineitä ymmärtää yhteiskuntaa sekä eheyttää sisällissodan ja sotavuosien kuohuissa hajonnutta kansakuntaa. Mistä siis sociologia löytäisi avukseen nykypäivän erik allardteja – vai kaipaavatko jotakin aivan uutta?

Ratkaiseva muutos tapahtui 1980-luvulla: "sociologian julkisen teoreettisen kentän valtasi nopeasti brittiläinen kulturalismi, jossa marxilaisuus ja ranskalainen strukturalismi liittyivät yhteen. Laadulliset metodit tulivat nopeasti muotiin. Uuden aallon sociologit "tuottivat tiedotusvälineitä kiinnostavia kuvauksia elämäntavoista, iltapäivätansseista, sukupolvista, tikkaporukoista ja lähiökapakoista".

Kun 1990-luvun lama iski, niin kävivätkö sociologit joukolla työttömyyden, syrjäytymisen, huono-osaisuuden ja vastaavien suurten yhteiskuntahistoriallisten teemojen ja laajojen sosiaalisten ongelmien kimppuun? Puurosen mukaan eivät juuri: "Konstruktivistis-lingvistisen käänteen seurauksena sociologit ovat olleet enemmän kiinnostuneita diskursseista, narratiiveista, retoriikasta ja muista kielellisistä konstruktioista kuin todellisista sosiaalisista ongelmista."

Puurosen johtopäätös ei ole kovin lohdullinen: "Yhteiskunnallisen vaikutusvallan häviämisen myötä sociologit tuntuvat hävittäneen myös yhteiskunnan". Sociologien surkeutta pohtiessaan Puuronen toteaa, että psykologit ja psykohistorioitsijat ovat ottaneet julkisuudessa pitkälti sen roolin, joka sociologialla oli aiemmin.

Jotain lohtuakin Puuronen näkee: "lingvistisesti painottunut konstruktionistinen paradigma on menettämässä valta-asemaansa." Mutta tämä ei riitä. Puuronen muistuttaa, että Suomessa tehdään erittäin korkeatasoista tieteenfilosofista tutkimusta, jota sociologien kannattaisi hyödyntää olennaisesti enemmän. "Tämä kuitenkin edellyttäisi sociologikunnan filosofi-

sen sivistyksen syventymistä. Filosofisen sivistyksen puute on mielestäni keskeisin syy siihen, että suomalaiset sosiologit aivan liian helposti viehättyvät uusista sosiologisista muotivirtauksista, joihin sattuvat törmäämään maailmalla liikkueensa tai kirjoja lukiessaan.”

Ei kaikki kuitenkaan ihan huonolta näytä: ”Suomalaisessa sosiologiyhteisössä on intellektuaalista potentiaalia,”, toteaa Puuronen lopuksi.

Puuronen juttu kannattaa lukea, ehdottomasti. Herkullinen, hyvin kirjoitettu, sangen valaiseva. Veikkaanpa, että synnyttää keskustelua seuraavissa Sosiologia-lehdissä.

Lopeta heti Susiluola-keskustelu!”

Kiistely Susiluolasta eli sinnikkäästi kulisseissa alusta alkaen. Julkisesti keskustelu oli kuitenkin vähäistä. Vuoden 2005 Tieteen päiville nostettuna keskustelu sai aivan uuden vauhdin: *Tietees-sätapahtuu* -lehdessä aiheesta on tämän vuoden aikana käyty vakavaa tieteellistä keskustelua jo useammassa numerossa (mm. Kari Kinnunen, Heikki Matiskainen, Hans-Peter Schulz).

Joidenkin mielestä keskustelu pitäisi kuitenkin lopettaa alkuunsa: Helsingin yliopiston vuosipäiväjuhlien vastaanotolla 23.3. eräskin entinen pääjohtaja ilmoitti minulle, että Susiluola-keskustelu pitäisi lopettaa lehdessä heti, että siihen ollaan kyllästyneitä, että siitä ei enää jakseta lukea!

Täsmennystä, kuka tai ketkä eivät enää halua siitä lukea, en kuitenkaan saanut koska kommentoija poistui välittömästi toimitukselliset ohjeet annettuaan.

Hieman asia jäi kummastuttamaan. Helposti kun tulee ajatelleksi, että tieteeseen kuuluu keskustelu olennaisena osana. Kiistanalaisissa kysymyksissä varsinkin.

Susiluola jo lasten tietokirjoissa

Kaikesta epävarmuudesta huolimatta käsitys Susiluolasta ihmisten asumuksena leviää jo kirjallisuudessa. Esimerkiksi alkuvuodesta ilmestyi nuorille suunnattu sinänsä mainion olinen tietokirja *Kauan sitten. Matka Suomen historiaan* (WSOY), kirjoittajina **Ritva Aarras-Saari, Helena Edgren, Torsten Edgren, Tuulikki Hans-te, Juha Juutinen ja Ilpo Probst**. Siinä kuitenkin selkeästi kerrotaan faktana, että Susiluolassa on asuttu jopa 140 000 vuotta sitten. Ja sillä

selvä. Eli on pistetty vielä 10 000–20 000 vuotta paremmaksi siitä mitä viime aikojen julkisessa keskustelussa tai Museoviraston syksyn tiedotteissa vielä on esitetty.

Jo oli aika siis aloittaa keskustelu aiheesta kun mitä ilmeisimmin asia on vähintäänkin epäselvä ja kun mahdollinen epäselvyys kuitenkin on jo kovasti vakiintumassa selvyudeksi.

Mukavaahan tietysti olisi, jos nämä kaikki oletukset joskus vahvistuisivat todeksi. Mutta varsinkin populaariesityksissä olisi syytä olla varsin varovainen.

Niiniluoto 30 vuotta puheenjohtajana

Suomen Filosofisen Yhdistyksen (SFY) hallitus valitsi puheenjohtajakseen edelleen professori **Ilkka Niiniluodon**. Niiniluoto on toiminut puheenjohtajana vuodesta 1975 alkaen eli jo 30 vuoden ajan. Vaikka SFY on perustettu jo vuonna 1873, ei sillä ole ollut tähän mennessä kuin 8 puheenjohtajaa – ja niistäkin pari vain muutama vuoden ajan. Muut kuusi ovat olleet sitäkin kauemmin: Arvi Grotenfelt 31 vuotta (1905–1936), Niiniluoto tähän mennessä siis 30 vuotta, Thiodolf Rein 27 vuotta (1873–1900), Eino Kaila 16 vuotta (1836–1952), Georg Henrik von Wright 10 vuotta (1962–1972) ja Oiva Ketonen 9 vuotta (1952–1961).

Niiniluotoa kauemmin tämän hetkisistä tieteellisten seurojemme puheenjohtajista lienee toiminut vain **Lauri Olavi Routila**, Filosofian ja fenomenologisen tutkimuksen seuran puheenjohtajana vuodesta 1973, siis 32 vuoden ajan. Tämä seura onkin tietyllä tapaa erikoinen, se tuntuu pyörivän enemmän perhepiirissä: varapuheenjohtajana on vuodesta 1989 toiminut Sirkkaliisa Usvamaa-Routila, puheenjohtajan puoliso, ja sihteeriksi seura ilmoittaa nimen ”Usma Sirola” (1998–). Seuran ”jäseniä yhdistää tieteellistä formalismia arvosteleva, sisältöjä korostava filosofinen metodologinen perinne”, kertoo seura itsestään *Suomen tieteelliset seurat 1999* -hakuteoksessa.

Seurojemme toimihenkilöistä virkaiältään pisimpään on toiminut **Ora Patoharju**, Suomen Oppihistoriallisen Seuran sihteeri jo vuodesta 1967.

Uusia seuroja valtuuskuntaan

Tieteellisten seurain valtuuskunnan vuosikokouksessa hyväksyttiin jälleen uusia jäsenseuroja valtuuskuntaan. Kymmenestä hakijasta viisi hyväksyttiin: BirdLife Suomi ry, Saksalainen kirjastoyhdistys ry, Tieteellinen hypnoosi ry – Vetenskaplig hypnos rf, Työoikeudellinen yhdistys ry sekä Visaseura ry.

Uusia nimiä hallitukseen

Tieteellisten seurain valtuuskunnan hallitukseen valittiin erovuoroisten tilalle professorit **Erkki J. Hollo** (Suomalainen Lakimiesyhdistys), **Fred Karlsson** (Svenska litteratursällskapet i Finland) ja **Markku Löytönen** (Suomen Maantieteellinen Seura). Lisäksi Suomalaisen Tiedeakatemian edustajina hallitukseen valittiin professorit **Marjatta Hietala** ja **Ilkka Niiluoto** sekä Teknillisten Tieteiden Akatemian edustajana pääsihteeri **Asko Saarela**.

Apurahoja seuroille

Alfred Kordelinin rahaston yhteydessä oleva Tieteellisten seurain valtuuskunnan 100-vuotisjuhlarahasto on myöntänyt tieteellisille seuroille erilaisten hankkeiden toteuttamiseksi apurahoja. Apurahoja myönnettiin seuraaville hankkeille:

Glossa – Keskiajan tutkimuksen seura, 1000 euroa Suomen kristillistymisen 850-vuotisjuhlanpuheen symposiumin järjestämiseksi Helsingissä

Ius Gentiumille 700 euroa Global Govern-

ance – the rule of law and beyond viikonloppuseminaarin järjestämiseen.

Suomalaiselle Teologiselle kirjallisuusseuralle 1000 euroa Kristinusko Suomessa -symposiumin järjestämiseen Joensuussa

Suomen Estetiikan Seuralle 1000 euroa Pohjoismaisen estetiikan seuran Jyväskylässä pidettävän vuositapahtuman pohjoismaisten vieraiden matkakustannuksiin

Suomen Historialliselle Seuralle 1000 euroa Kasvatus- ja koulutushistoriahankkeen seminaareihin

Tekniikan historian seuralle 1500 euroa sähköisen julkaisutoiminnan kehittämiseen

Tähtitieteellinen yhdistys Ursalle 1500 euroa kiertävän tähtitiedenäyttelyn perustamiseen

Lisäksi varattiin 1100 euroa J. V. Snellmanin juhlanpuheen toiminnan tukemiseen.

Hollo Euroopan Maaseutu-oikeusneuvoston presidentiksi

Professori **Erkki J. Hollo** on valittu Euroopan Maaseutu-oikeusneuvoston presidentiksi. Neuvosto on perustettu v. 1957 asiantuntijajärjestöksi, jonka tehtävänä on harjoittaa ja edistää Euroopan laajuisesti maataloutta ja maaseutua koskevien oikeudellisten kysymysten selvittämistä.

Neuvosto toimii myös EU:n ja kansainväliseen elintarvikejärjestön FAO:n asiantuntijaelimänä.

Hollo on Helsingin yliopiston maa-, vesi- ja ympäristöoikeuden professori sekä Maaseutu-oikeuden Seuran puheenjohtaja.

Jan Rydman